

Varme brødre

Beachy, Robert *Gay Berlin: Birthplace of a Modern Identity*. New York:
Alfred A. Knopf 2014 (305 sider)

MÅSKE ER DET ganske enkelt svært at skrive en kedelig bog om tysk homoseksualitetshistorie i perioden 1867–1933, for tid og sted indeholder i den grad dramatik, spænding, konflikter, nyskabelser og på alle måder saftige historier. Men selv i dette lys er Beachys afhandling en bedrift: på en gang lærd, præcis og velunderbygget og samtidig medrivende og underholdende som en forestilling af *Cabaret*, den berømte dramatisering (og filmatisering) af Christopher Isherwoods roman *Goodbye to Berlin* fra 1939, som bygger på den engelske forfatters oplevelser i tyvernes dekadente homomekka med den gryende fascisme som uhyggeligt bagtæppe. Og ligesom Isherwood fokuserer Beachy næsten udelukkende på mænd.

Men Beachy vil andet og mere end at fortælle gode historier fra en forgangen metropolis – der for øvrigt er ved at genopfinde sin rolle som Europas homohovedstad, men det er en anden historie. Hans grundpåstand er, at homo- og queerforskningen har fokuseret på den moderne homoseksualitets *kronologi* i stedet for dens *geografi*.

Og det er rigtigt, at den enorme diskussion, der fulgte i kølvandet på Michel Foucaults seksualitetshistorie, mere præcist introduktionsbindet *La volonté de savoir* fra 1976, næsten udelukkende reagerede på hans dengang epokegørende påstand om, at den homoseksuelle person blev ”født” af sexologien i 1869. Ingen, heller ikke Foucault, gjorde meget ud af fødestedet: Berlin.

Det er så det, Beachy vil ændre på. Han indskrifter med stor entusiasme og ganske stærke argumenter Berlin som den moderne homoseksual-

elles fødeby, og selvom hans fremstilling næsten gør nærsynet byhistorie til generel vestlig homohistorie, er det efter endt læsning vanskeligt at komme udenom, at den tyske hovedstad vitterlig er den moderne homos vugge, samt at dette forklarer mange af konstruktionens karakteristika i spændingsfeltet mellem medicin, jura, køn og lyst.

Man bliver ganske enkelt klogere på den moderne homoseksuelle identitet ved at kende dens berlinske ophav, er bogens hovedhypotese:

This book will argue that the homosexual "species" took root in Germany after the mid-nineteenth century through the collaboration of Berlin's medical scientists and sexual minorities. This confluence of biological determinism and subjective expressions of sexual personhood was a uniquely German phenomenon, moreover, and it clearly underpins modern conceptions of sexual orientation. (Beachy 2014, xiv)

Beachy mener, at Foucault ikke bare underbetonedes homoseksualitetens specifikt tyske kontekst, han fremstillede også kategorien som et produkt af sexologiens ekspansion og dens perverse vilje til viden om også alt "ukrudet" i Lysternes Have. Han underbelyser ifølge Beachy det produktive samarbejde, der foregik mellem pionerlæger, jurister og ikke mindst de berørte selv, der mandede ud i den moderne forestilling (eller rettere de moderne *forestillinger*) om "den homoseksuelle": "The image Foucault has offered of a laboratory test tube in which medical professionals concocted new sexual identities is completely one-sided and misleading." (xv)

Muligvis går Beachy lidt i den anden grøft ved at slå en berlinerkrans omkring størrelsen, og man savner koblinger mellem denne tyske konstruktion og andre tidligere legemliggørelser af mandligt sammekønsbegær som middelalderens sodomit, den london'ske *molly* og andre europæiske storbyers pæderaster. Beachy berører selv spørgsmålet, men tvivler på eventuelle kontinuiteter. Det må kommende seksualitetshistorier undersøge nærmere!

Beachys veloplagte og fremragende fremstilling er klart opbygget omkring centrale skikkelser og begivenheder i den moderne homoseksualitets tidlige – tyske! – historie. Han starter spektakulært med den

tyske jurist Karl Heinrich Ulrichs indlæg på en tysk juristkonference i München i 1869, som for første gang plæderede for afkriminaliseringen af forhold mellem mænd, men herfra forlægges fokus til Berlin, som havde en århundredlang tradition for såvel heteroseksuel som homoseksuel prostitution. For udlændige gjorde især tyvernes hyperinflation Berlin til et Homo-Bangkok, som blandt andre Isherwood og hans engelske forfatterkreds betjente sig af.

Særlige forhold som byens kometagtige vækst skabte et helt specielt kulturelt klima (der mærkes den dag i dag!), hvor medicin, jura, litteratur og forlystelsesliv dannede en særlig syntese og skabte grobund for Europas og måske verdens mest veludviklede subkultur. Pragmatisk politi og tolerant bystyre muliggjorde mødesteder på alle niveauer på trods af Projsens lovgivning, der i princippet forbød "sodomi", den berygtede § 175, hvis historie forbliver den røde tråd i Beachys fremstilling. Kampen for afkriminaliseringen af homoseksualitet forenede de ellers vidt forskellige seksuelle frigørelsesbevægelser.

Den vigtigste var utvivlsomt kredsen omkring den verdensberømte, homoseksuelle sexolog Magnus Hirschfeld, som blev en pioner indenfor sexologien blandt andet ved at grundlægge et imponerende "humantvidenskabeligt" institut, en institution, der både udførte forskning, behandling og rådgivning, ligesom den førte en årelang kamp mod § 175. Hirschfelds dogme var, at homoseksualitet er medfødt og en uskadelig variation, der er begrænset til en minoritet, selvom hans begrebsapparat også rummede en mængde af seksuelle og kønslige "mellemformer". Hirschfelds biologisme blev imødegået af mandeforherligende grupperinger med Hans Blüher i spidsen, der hyldede pæderasti som kulturelt og nationalt ideal og som plæderede for en almen biseksualitet.

Kampen for afkriminalisering blev ofte afgjort af tilfældigheder (et bestialsk "homoseksuelt" betonet barnedrab ændrede på et fatalt tidspunkt folkestemningen), men det mest tragiske er næsten, at projektet faktisk "lykkedes" i 1929, da Rigsdagen vedtog en lovændring – samtidig med Weimarrepublikkens endelige sammenbrud, der satte regeringen ud af kraft.

Fascismens fremmarch medførte, at Hirschfelds institut blev nedbrændt, og han selv måtte flygte. Som homoseksuel, socialist og sexolog

var han Hitlers yndlingsjænde, og denne udråbte ham til "Tysklands farligste jøde". Efter "De lange Knives Nat" i 1934, hvor den homoseksuelle Ernst Röhm, Hitlers næstkommanderende, blev myrdet, var homoseksuelle jaget vildt. De mange tidsskrifter gik ned, og Berlins over hundrede homobarer måtte lukke, ligesom nazisterne i 1935 skærpede den antihomoseksuelle lovgivning.

Beachys bog har ikke kun interesse for tyske historikere (den blev – helt retfærdigt! – oversat til tysk i 2015), den belyser også indirekte mange forhold af nordisk relevans. Berlins enorme betydning forklarer, hvorfor en lang række nordiske forfattere skrev om homoseksualitet på tysk, eller hvorfor deres bøger straks blev oversat. Herman Bang var i direkte seksualpolitisk asyl i byen fra 1907 til 1909 og dikterede en afhandling "Gedanken zum Sexualitätsproblem" udelukkende med henblik på et tysk publikum (jf. Bjørby 1997). Heteroseksuelle Karl Larsen skrev en "falsk" homoseksuel biografi *Daniel/Daniela* på tysk i 1908 og udgav den først på dansk i 1922, og Danmarks to første eksplicitte romaner om mandlig homoseksualitet, Christian Houmarks *Det Syndens Barn: En Type* fra 1908 og *For Guds Aasyn* fra 1910, blev straks oversat til nabosproget. Efter læsningen af *Gay Berlin* undrer jeg mig ikke længere over dette. Og jeg forstår omsider, hvorfor Wilhelm von Rosen, dansk bøssehistories nestor, altid fremhævede den første direkte forbindelse mellem Berlin og København i 1886 som en afgørende begivenhed i den nordiske homohistorie.

DAG HEEDE

SYDDANSK UNIVERSITET

REFERENCER

- Bjørby, Pål. 1997. "Herman Bangs Gedanken zum Sexualitätsproblem: En introduksjon." *lambda nordica* 3.4:7–15.
- Foucault, Michel. 1976. *Histoire de la sexualité 1: La volonté de savoir*. Paris: Gallimard.
- Isherwood, Christopher. 1939. *Goodbye to Berlin*. New York: Random House.